

Fauvismus a expresionismus

- na přelomu 19. a 20. století se evropské mocnosti rozdělily do dvou nepřátelených bloků (Trojspolek a Trojdohoda) a vyvolali 1. světovou válku (1914 – 1918), do které se postupně zapojila většina států světa (zemřelo 10 miliónů lidí), po válce rozpad tradičních monarchií (carského Ruska, Německého císařství, Rakouska-Uherska a Osmanské říše).
- vznik nových států v Evropě – Československa, Sovětského svazu, Maďarska, Rakouska a zesílení ekonomické pozice USA, pozvolný poválečný ekonomický růst byl přerušen v říjnu 1929, krachem na newyorské burze – Velká hospodářská krize přinesla nezaměstnanost, bídu, hladomor

Fauvismus

- **periodizace a lokace** - moderní umělecký směr začátku 20. století, rozvíjející se ve Francii, fauvistická skupina vznikla v Paříži spojením umělců různých uměleckých názorů a temperamentů při společných výstavách, nespojoval je žádný umělecký program, skupina působila v letech 1905-1909
- **název** z francouzského slova „les Fauves“ - šelmy vznikl při příležitosti společné výstavy skupiny na pařížském Podzimním salónu v roce 1905, která způsobila rozruch svým pojetím tvarů a barev - „*Donatello parmi les Fauves*“ (*Donatello mezi šelmami*), prohlásil tehdy kritik umění Louis Vauxcelles k výstředním a křiklavým obrazům favistů, které ve výstavní místnosti obklopovaly drobnou sošplpturu figury od Donatella v akademickém duchu
- **znaky** - inspirace přírodou - navázali na impresionismus a postimpresionismus
  - harmonie obrazu – není důležitá přesnost, ale soulad emocionálního výrazu s obrazovou kompozicí
  - osvobozené barvy – síla obrazu vychází z barevné plochy, nadsazené užití barev - barva se neváže na daný předmět, je emocionální, vytváří atmosféru
  - barva působí samostatným čistým výtvarným dojmem, barva je čistá, nepříliš lomená a použitá v ploše
  - obrys a linie - potlačuje se prostor, ale záměrně se nezakreslují prostorové vztahy, v zobrazení se uplatňuje jednoduchá zkratka
  - konstrukce obrazu - bez modelace a stínování
  - náměty - krajina, zátiší, portrét, figura
- **představitelé**
  - **Henri Matisse** – francouzský malíř, vůdčí osobnost fauvistické skupiny
    - během studií se zabývá impresionistickou technikou malby a výrazovými prostředky malby (v roce 1904 maluje technikou pointilismu, z tohoto období pochází dílo: Přepych, klid a rozkoš)
    - první fauvistické obrazy vytváří v roce 1905, tvoří barevnými plochami čistých nelomených barev, později přidává k barvě i linie, která zdůrazňuje rytmus barevných ploch (nesnažil se přírodu kopírovat, ale interpretovat)
    - při výběru barev nevycházel z vědecké teorie, ale z pozorování a z pocitu, aby se barvy vzájemně podporovaly a nikoli potlačovaly
    - motivy - figurální kompozice, podobizny, interiéry a zátiší, obraz **Tanec**
  - **Maurice Vlaminck** - francouzský malíř a grafik, pocházel z rodiny hudebníků – byl výborným houslistou
    - malířství se začal zajímat až kolem roku 1900, ovlivněn expresivní tvorbou Vincenta van Gogha
    - své obrazy realizoval vášnivým malířským rukopisem: prudkými tahy štětce (s modrou, růžovou a oranžovou) a změnil perspektivu tak, že vytvořil expresivní scény plné energie – **Červené stromy**
    - základem jeho malby se stal instinkt („vědomí instinkt zabíjí“)
    - po roce 1907 však jeho zápal pro fauvismus vyprchal, vzdal se čistých barev a expresivního rukopisu a podlehl Cézannovu vlivu
  - **Georges Roualt** - vyučil se sklářem, restauroval středověké vitráže, to mělo výrazný vliv na jeho malířský styl spojující pevné a výrazné tmavé kontury s živými barvami
    - tématy jeho děl byl život cirkusových umělců, klaunů, chudých dělníků, prostitutek, vyděděnců společnosti i postav z bible, jeho obrazy jsou zrcadlem lidských vášní, neřestí i nadějí (černé kontury zdůrazňují morální bídu těchto společenských typů) - **Cirkusačka**
    - nejvíce se přiblížil k expresionismu – dynamický prudký rukopis, široké tahy štětce a energická lineární zkratka bez perspektivy

Expresionismus

- ❑ **periodizace a lokace** - moderní umělecký směr počátku 20. století, trvá přibližně do 30. let 20. století, kdy se upřímnost expresionistických umělců znelíbila nastupujícímu fašismu a mnohá jejich díla byla konfiskována a zničena, směr vznikl v Německu a rozšířil se po celé Evropě (Mnichov, Drážďany, Paříž, Belgie, Praha)
- ❑ **název** pochází z latinského slova **expressio = výraz**
- ❑ **znaky**
  - cílem je vyjádření vnitřních psychických stavů - pocitů tísně, strachu, úzkosti, osamocení, beznaděje, odcizení, brutality - tyto pocity vyvolaly sociální rozdíly v kapitalistické společnosti (chudoba, bohatství, nezaměstnanost, 1. světová válka)
  - umělecké dílo je projevem umělcovy duše - působí silně emotivně, převážně krajně pesimisticky
  - pojetím barvy je expresionismus elmi blízký fauvismu, avšak expresionistická **barevnost je těžší - sytá, agresivní, výrazná barevnost a kontrast** (černá, hnědá) a **obrysy silnější**, aby vyjádřili svíravý pocit úzkosti ze života
  - **umělec maluje to, co cítí** (oproti impresionismu - kdy umělec maluje to, co vidí)
  - expresionismus nemá vyhraněný program, umělce spojují stejné názory na umělecké vyjádření
  - stupňování výrazu díla **barevnou a tvarovou nadsázkou** nebo **deformací** = neodpovídá skutečnosti, z postav vyzařují pocity, duševní stavy, dojmy a nálady
  - neobvyklá kompozice, plošnost malby
- ❑ **expresionistické skupiny**
  - **zakladatelé** – vývoje expresionismu započal již kolem roku 1880 v osobité tvorbě významných uměleckých osobností
    - **Vincent van Gogh, James Ensor, Edvard Munch - Výkřik**
  - **drážďanská skupina Die Brücke** – název **most** odráží spojení s budoucností a původní myšlenku skupiny vytvořit propojení mezi uměním **minulosti a moderní současnosti**, jejich tvorba odráží pocity **smutku, tísně, beznaděje, zmaru**, nejčastějšími náměty jsou krajiny, města, lidé, masky
    - **Ernst Ludwig Kirchner, Karl Schmidt – Rottluff, Emil Nolde – Zátíší s maskami**
  - **mnichovská skupina Der Blaue reiter** - mnichovskou skupinu (mezinárodní skupina - Němci (Marc, Macke), Rusové (Kandinskij, Javlenskij), Švýcar (Klee), Rakušan (Kubin), založil roku 1911 V. Kandinskij společně s F. Marcem,, název Der Blaue Reiter - modrý jezdec je odvozen od stejnojmenného obrazu Modrý jezdec od V. Kandinského
    - usilovali o čistou expresi, postupně se zbavovali vnějších námětů, to **vedlo ke vzniku abstraktního malířství**
    - **Vasilij Kandinskij, Paul Klee, Franz Marc – Modrý kůň**
  - **sociálně kritický expresionismus**
    - George Grosz –Pohřeb, Otto Dix, Max Beckmann
  - **belgický expresionismus**
    - Constant Permeke - Farma a strom, Gustave de Smet
  - **vídeňští expresionisté**
    - **Oskar Kokoschka** – Autoportrét, Egon Schiele
  - **expresionisté pařížské školy**
    - **Amedeo Modigliani** - Červený akt, Chaim Soutine, Marc Chagal
  - **pražská skupina osma**
    - **Emil Filla** - Čtenář Dostojevského, Bohumil Kubišta, Antonín Procházka